

ЗИМА / WINTER

ЗИМА

Супротно очекивању, зима није за природњака сасвим незанимљиво и празно раздобље на Бардачи. Једногодишње биљке, додуше, угибају, а вишегодишње одбацује своје зелене дијелове, али на неким врстама плодови остају преко читаве јесени и зиме, док год се не поједу или природно не отпадно. Многи од њих, попут бршљана, калине, бљушта итд. су за човјека и многе друге сисаре неукусни, нејестиви или отровни, али су за неке животиње, а поготово многе врсте птица станарица и зимовалица, добродошла храна пуна масноћа, шећера и витамина. Нарочито радо их једу косови, дроздови имелаши и њихови сјеверни рођаци брањузи или дроздови боровњаци који дођу зимовати на не баш велику радост домаћина.

ДЕСНО
Пејзаж

WINTER

Opposite to what could be expected, winter is not a completely uninteresting and empty period at Bardača to a naturalist. Annual plants, however, die while the perennial ones throw away their green parts but some species keep their fruits during the whole autumn and winter until they are either eaten or fall off naturally. Many of them such as Ivy, Privet, Black Bryony, etc. are neither tasty nor edible or are poisonous to humans and many other mammals but to some animals, especially to many species of resident birds and winter resident birds, they are welcome food full of fats, sugars and vitamins. (Common) Blackbirds, Mistle Thrushes and their northern cousins Fieldfares that come for winter stay not to the great joy of their hosts, are especially happy to eat them.

RIGHT
Landscape

За то вријеме чешљугари се госте сјеменкама чешљуге *Dipsacus laciniatus* L. 1753, биљке по којој су и добили име. Њима се обично придруже зелентарке и конопљарке, па заједничким снагама прегледају има ли се шта наћи на, сјемењем богатим, штитовима штитарки и главицама чичака *Arctium lappa* L. 1753, осјака *Cirsium sp*, стричака *Carduus sp*, костриша *Sonchus sp*. и других главочика. Њима слични чишци ваде пак сјеменке црне јове, а батокљуни својим дебелим кљуновима ломе тврде сјеменке граба и дивље трешње *Prunus avium* L. 1755. и једу њихове језгре.

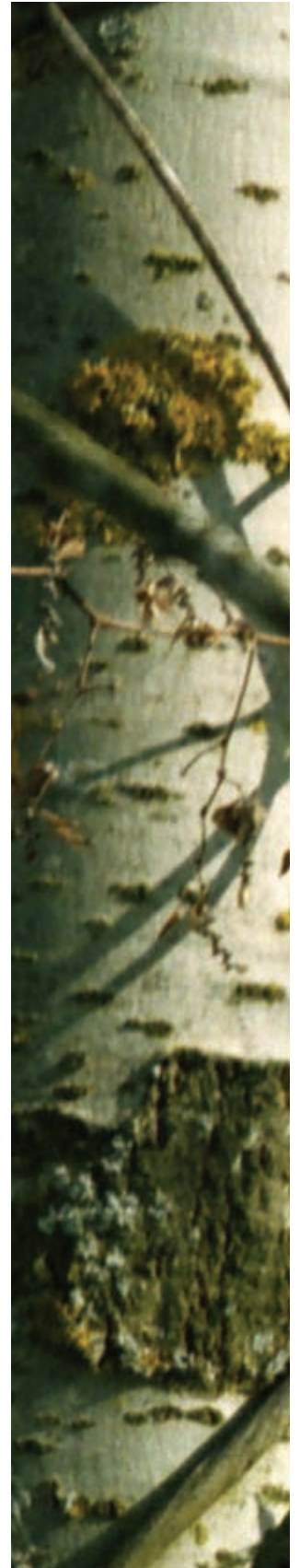
ЛИЈЕВО
Бргљез (*Sitta europaea*)

ДЕСНО
Мужјаку зимовке (*Pyrrhula pyrrhula*) није хладно јер је она у близини

In the meantime, (European) Goldfinches are feasting with seeds of Cutleaf Teasel *Dipsacus laciniatus* L. 1753, a plant that gave them the name. They are typically accompanied by (European) Greenfinches and (Common) Linnets, so they together examine whether there is something to find on Ganoidei shields rich in seeds and heads of Burdocks *Arctium lappa* L. 1753, (Common) Thistles *Cirsium sp*, (Musk) Thistleless *Carduus sp*, Sow Thistles *Sonchus sp*. and other Compositae. Similar to them, (Eurasian) Siskins pull out the seeds of Black (Common) Alder, while Hawfinches break the hard seeds of Hornbeam and Wild Cherry *Prunus avium* L. 1755. with their thick beaks and eat their hearts.

LEFT
Nuthach (*Sitta europaea*)

RIGHT
A male of (Eurasian) Bullfinch (*Pyrrhula pyrrhula*) is not cold because she is close by

Мишеви *Apodemus sp.*, куне и лисице прво сакупљају посљедње купине и плодове зове, а онда једу мање привлачне ствари: шипке, глогиње и сл. Мишевима и волухарицама (потпородица *Microtinae*) је лакше – они могу да искористе и језгру сваке сјеменке које се дочепају. Пухови једноставно проведу већи дио зиме у слатком дријемежу. Само повремено се разбуде да обаве физиолошке потребе и убаце који залогај у уста. Вјеверице имају залиха на претек, па могу да грицкају колико хоће, једино се требају присјетити гдје су шта оставиле, што им баш и не успијева сваки пут.

ЛИЈЕВО

Сове утине или мале ушаре (*Asio otus*) не хају за пролазнике док одмарају на гранама четинара код хотела

ДЕСНО

Имају и оне свој хотел ...

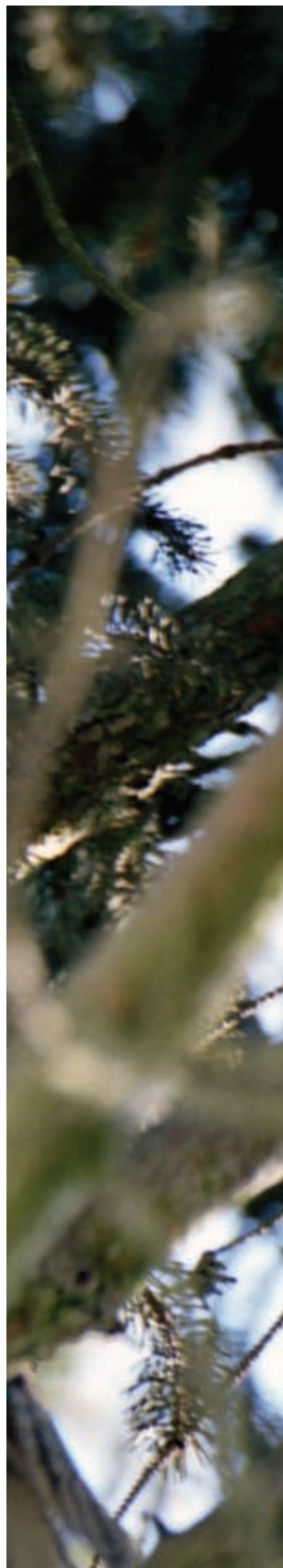
Mice *Apodemus sp.*, Martens and Foxes firstly collect the last of the blackberries and fruits of elder-berry and then they eat less attractive things: rose hips, haws, etc. It is easier for Mice and Voles (Subfamily: *Microtinae*) – they can use a heart of any seed they get a hold off. Dormice simply spend most of the winter in sweet dosing. Only occasionally, they wake up to perform their physiological needs and to grab a bite. Squirrels have surplus of reserves so they can chew as much as they want, the only thing that they have to remember is exactly what and where they have stored, which they do not succeeded all the time.

LEFT

Long-eared Owls (*Asio otus*) don't care about passer-bys while resting on the branches of conifer trees near hotel

RIGHT

They have their own hotel...

О томе колико је живост велика чак и зими свједоче и многобројни трагови које животиње и птице оставе свуда по снијегу. За доброг и знатижељног читаоца меко благо и нови снијег представљају праве шумске новине. Ту се могу сазнати многе новости: отисци стопала и шапа говоре ко је све навраћао, куда је ишао па чак понекад и какво му је здравље, остаци хране кажу нам ко је шта јео, а гомиле измета гдје је спавао итд. Све у свему, знатижељни познавалац брзо сазна шта се

дешавало у посљедње вријеме. Да све буде сличније новинама, ту су и “шумски огласи” – ласице, куне и лисице намјерно остављају свој измет на видљива мјеста да огласе право на одређени простор.

ЛИЈЕВО
...јефтинији и мирнији

СРЕДИНА
Сова утина или мала ушара (*Asio otus*)

ДЕСНО
Сова утина (*Asio otus*)

НА СЛИЈЕДЕЋЕ ДВИЈЕ СТРАНЕ
Пада први снијег

The numerous tracks that animals and birds leave everywhere in the snow testify to the liveliness, even during the winter. To a good and curious reader, the soft mud and the new snow represent the true forest newspapers. A lot of news can be found there: footprints and paw tracks tell us who has been coming by, where did they go and sometimes even tell us of their health, the food leftovers tell us who ate what, and piles of feces where they slept, etc. All in all, a curious expert can quickly find out what has been recently happening. To make everything

look more like newspapers, there are also “forest ads” – (Least) Weasel, Martens and Foxes leave their feces on visible places on purpose to announce that they hold the right for the certain area.

LEFT
...cheaper and quieter

CENTER
Long-eared Owl (*Asio otus*)

RIGHT
Long-eared Owl (*Asio otus*)

ON NEXT TWO PAGES
First snow falling

Док год се водене површине
рибњака сасвим не заледе, на
Бардачи се могу видјети ријетки
зимски посјетиоци, попут
црногрлог морског гњурца, патке
превеза, гавке, патке дупљарице,
малог ронца, великог ронца,
пољске еје, степске еје и сл.
Наравно, могу се још увијек
сусрести и неки стари знанци.

Типично водене птице као што су
мали и црноврати гњурци, дивље
патке глуваре, патке риђоглавке,
патке њорке, покоја патка
крекетаљка, лабудови, барске
кокице и лиске остају док има
макар и једно незалеђено окно
на рибњацима. Штавише, број
придошлица међу лабудовима
још и порасте, па се може каткад
видјети и на десетине јединки.

Up until the water surfaces of
Fishponds are not completely
frozen, a rare winter visitors can be
seen in Bardača, like for example
Red-throated Diver (Loon), Red-
crested Pochard, (Common) Eider,
(Common) Goldeneye, Smew,
Goosander, Hen Harrier, Pallid
Harrier, etc. Of course, one can also
meet some old acquaintances.

Typical water birds such as Little
Grebes, Black-necked Grebes,
Mallards, (Common) Pochards,
Ferruginous Ducks, a few Gadwalls,
Gulls, (Common) Moorhens and
(Eurasian) Coots remain there until
there is a single unfrozen hole in the
fishponds. Moreover, the number of
newcomers among Swans grows, so
that the dozens of individual birds
can sometimes be seen.

ЛИЈЕВО

Планинска трептељка (*Anthus spinoletta*) тако сама на леду можда
жели да клиже

ДЕСНО

Батокљун (*Coccothraustes coccothraustes*)
– риједак је, али није плашљив

LEFT

A Water Pipit (*Anthus spinoletta*) so
alone on the ice maybe she wants to
skate

RIGHT

Hawfinch (*Coccothraustes coccothraustes*)
– it is rare, but not shy

До сада нису вршена истраживања, па се не зна да ли су те птице које зимују на Бардачи припадници домаћих популација или придошлице са сјевера или има и једних и других, али је чињеница да остају док год је то могуће. У већем броју им се придружују патке крже које бјеже из хладнијих крајева. Док год је вода незалеђена, редовно навраћа и величанствени орао бјелорепан. Он је станарица, али се не гнијезди код нас, већ у сусједној Хрватској. Пошто му не требају ни пасош ни визе, то

му нимало не смета да готово свакодневно обиђе Бардачу не би ли се дочепao бесплатног ручка.

Све до касно у зиму понеко јато ждралова, уз гласно кричање, прелети тмурним небом изнад Бардаче. Појединачно залутају чак и у јануару.

ЛИЈЕВО
Планинска зеба (*Fringilla montifringilla*)
(на клиповима рогоза под снијегом)

ДЕСНО
За домаће патке нема зиме

Until now, there was no research done, so it is not known whether those birds on the winter stay at Bardača are the members of domestic populations or the newcomers from the North, or there are both, but the fact is that they stay as long as it is possible. They are joined by the large numbers of (Common) Teals that are running away from the colder regions. As long as the water is free of ice, the magnificent White-tailed Eagle comes by regularly. It is a resident bird; however, it does not nest in our areas but in neighboring Croatia. Since they need no passports

or visas, it doesn't bother them to visit Bardača almost on daily basis in order to get a hold of a free lunch.

All up until late in the winter, a flock of Cranes shrieking loudly flies over the murky sky above Bardača. Individual birds stray over here even in January.

LEFT
A Brambling (*Fringilla montifringilla*) (on sedge cobs covered in snow)

RIGHT
It is not cold for domestic ducks

ЛИЈЕВО
Велика бијела чапља (*Egretta alba*) – зима показује зубе, али се она не плаши

ДЕСНО
Многе јединке велике бијеле чапље (*Egretta alba*) остају на Бардачи све док се језера не заледе

LEFT
A Great Egret (*Egretta alba*) – Winter is showing its teeth, but she is not afraid

RIGHT
Many individual Great Egrets birds (*Egretta alba*) remain at Bardača until the lakes become frozen

Било вријеме лијепо или ружно, сове утине или мале ушаре преко дана стрпљиво и непомично сједе на некој од својих омиљених смрча усред Бардаче, у парку који окружује хотел. Људи их не узнемиравају много, јер се у густим крошњама четинара тешко могу примјетити добро прикривене шарама свог перја. Зато нису претјерано плашљиве. Тек понекад сањиво отворе по једно око само да провјере шта намјерава пролазник који се исувише приближио. Удаље се само ако посјетилац исувише љубопитљиво и дуго зури у њих из непосредне близине. Оне задржавају везу са својим младунцима све до прољећа, тако да се зими обично виђају у јатима од око пет до десет јединки.

Be it nice or bad weather, during the day, the Long-eared Owls sit patiently and motionlessly on one of their favorite Spruce in the middle of Bardača, in the park that is surrounding the hotel. People do not bother them too much because they are hard to notice in the thick branches of conifers since they are well hidden by the patterns on their feathers. That is why they are not overly shy. Only sometimes, they dreamily open their eyes, one by one, to check what a passerby who came to close has in mind. They move away only if a visitor stares at them too curiously or for too long from the immediate vicinity. They keep their bond to their young ones all the way until the spring, so, in winter, one can typically see them in flocks of five to ten birds.

Иако је лишће већ одавно опало, врло је тешко опазити неке од становника врбака, честара и тршћака. Лако је чути тихо, отегнуто, сјетно цијукање бијелих сјеница, али их је и даље изузетно тешко видјети. Неријетко се у гуштари или у шашу чује и скичање сасвим налик на прасеће, које познаваоцу говори да је барски пјетлован негдје у близини, али ријетко ко и спази ту лијепу и тајанствену птицу са дугачким црвеним кљуном.

ЛИЈЕВО

Обична зеба (*Fringilla coelebs*) (на сасушеним стабљикама)

ГОРЕ ДЕСНО

Водомар (*Alcedo atthis*) – некад их је било више

ДОЛЕ ДЕСНО

Голуб гривњаш (*Columba palumbus*) одлази на сеобу

Even though the leaves have fallen off long ago, it is hard to notice some of residents of willows, thickets and reeds. It is easy to hear the quiet, protracted, sad shrieking of (Eurasian) Penduline Tits but they are still very hard to see. Often a squeaking very similar to the one of pigs can be heard in the thicket and in the sedge that says to an expert the Water Rail is somewhere in the vicinity but rarely does anyone notice this beautiful and secretive bird with the long red beak.

LEFT

Chaffinch (*Fringilla coelebs*) (on dried up stalk)

UPPER RIGHT

A (Common) Kingfisher (*Alcedo atthis*) – there used to be more of them

LOWER RIGHT

(Common) Wood Pigeon (*Columba palumbus*) migrating

Насупрот њима, мочварне стрнадице и пољски врапци непрестано вршљају по шевару и сваки час прелијећу од једног до другог густиша тражећи још неки преостали, смрзнути залогај.

Било какав залогај тражи и понека преостала чапља која преко зиме остане на Бардачи. Обично су то сиве и велике бијеле чапље, али једном приликом је запажен чак и један млади гак. То су углавном јединке које због старости, лошег здравља, повреда или неке друге слабости нису могле да се придруже својој сабраћи у сеоби на југ. Док ледени сјеверац чешља влати мртвог рогоза и трске, оне тужно погурене чуче на обалама окованим ледом и очајнички трагају погледом неће ли им судбина поклонити било шта јестиво што би их још за неко вријеме одржало у животу. Многе од њих, као и од разних других створења, не пронађу довољно и кад се дани продуже, први дашци новог прољећа открију њихове згрчене лешеве како плутају по водама језера или леже тамо гдје их је сустигла горка судбина.

ГОРЕ

Лет црвенокљуних лабудова (*Cygnus olor*)

ЛИЈЕВО

Зимско купање црвенокљуних лабудова (*Cygnus olor*) и дивљих патака глувара (*Anas platyrhynchos*)

ДЕСНО

Призор за памћење

Opposite to them, (Common) Reed Buntings and (Eurasian) Tree Sparrows continuously roam through the Shrubbery and fly all the time from one to another thicket looking for some leftover, frozen bite.

A few of remaining Herons staying in Bardača during the winter also look for a bite. Usually, those are Grey Herons and Great Egrets, but on one occasion a young (Black-crowned) Night Heron was noticed. Those are generally individual birds that either due to an old age, bad health, injuries, or some other weakness could not join their brethren in migration to the South. While cold northern wind is combing the leaves of dead cattail and reed, they dolefully squat crouched on the shores that are covered in ice and desperately search with their eyes if the fate will bestow on them anything edible that would keep them alive for a while longer. Many of them as well as other different creatures do not find enough food and when the days become longer, the first whiffs of spring reveal their twisted carcasses floating on the waters of the lakes or lying where the bitter fate caught up with them.

ABOVE
The flight of Mute Swans (*Cygnus olor*)

LEFT
A winter bath of Mute Swans (*Cygnus olor*) and Mallards (*Anas platyrhynchos*)

RIGHT
A memorable sight

Ма како сурово изгледало, то је закон природе, а зима је живим створењима исто тако корисна као и раздобља изобиља. Она је доба прочишћавања популација од свега што је старо, слабо, болешљиво или из било ког другог разлога мање способно у немилосрдној борби за опстанак. Судбина слабијих јединки је неумитна и тужна, али то врстама омогућује да расположиве ресурсе сачувају за оне који су добили боље гене или једноставно имали више среће у животу. Ти јачи и срећнији имају више изгледа у борби за опстанак

и пружају врстама могућност да што спремније дочекају све што им непредвидљива сутрашњица носи. Милионима година живи свијет је тако излазио на крај са малим и великим природним катастрофама.

НА ПРЕТХОДНЕ ДВИЈЕ СТРАНЕ
Залеђена водена површина језера
Сињак

ЛИЈЕВО
Викендице на Стублаји у леду

СРЕДИНА
“Не пада снијег да покрије бријег, него да свака звијер остави свој траг”

ДЕСНО
Главице чешљуге (*Dipsacus laciniatus*)

No matter how cruel it looks, that is the law of the nature, and the winter is as useful as the periods of abundance are to the living creatures. It is a period of cleansing of populations from everything that is old, weak or for any other reason less capable in the cruel fight for survival. The fate of the weaker is unrelenting and sad but it allows species to conserve the available resources for those that got better genes or simply had more luck in life. Those stronger and luckier have more chances in fight for

survival and offer a possibility for species to meet more readily with everything that unpredictable tomorrow brings. For millions of years, that is how the living world managed small and large natural catastrophes.

ON TWO PREVIOUS PAGES

Frozen water surface of lake Sinjak

LEFT

Summer houses on Stubljaja covered in ice

CENTER

"Snow falls not to cover the hill, but for every beast to leave its trail"

RIGHT

Frost on teasel heads (*Dipsacus laciniatus*)

Пропадале су врсте, па чак и читаве класе животиња и биљака, али је увијек преживљавало довољно да преда бакљу живата следећем, још бољем, отпорнијем и савршенијем покољењу. Но, данас се над живим свијетом наше планете надвила сасвим нова опасност која му пријети до сада невиђеним помором – човек. Еволуција нас је обдарила интелигенцијом помоћу које смо овладали неслућеним природним силама и за свега неколико хиљада година толико се отуђили од Мајке природе да смо заборавили ко нас је изњедрио.

Species and even complete classes of animals and plants have perished, but always enough would survive to pass on the torch of life to the next, even better, more resistant and more perfect generation. However, nowadays a completely new danger hangs over the living world of our planet, the one that is threatening it with unprecedented extermination – a man. Evolution has given us intelligence through which we have mastered unimaginable forces of nature and, in a matter of only a few thousand years, we have alienated ourselves from the Mother Nature so much that we forgot who gave us life.

ЛИЈЕВО
Пољски врабци (*Passer montanus*) грију се и у паровима

ДЕСНО
Овај је нашешурио перје да се загрије

LEFT
Tree Sparrows (*Passer montanus*) are getting warm in pairs

RIGHT
This one bristled his feathers in order to get warm

Нажалост, еволуирали смо једнострано и нисмо се стигли ослободити примитивних нагона као што су себичност, грамзивост, кратковидост и жудња за претјераном удобношћу сваке врсте. Преко сваке мјере злоупотребљавамо расположива природна добра и загађујемо околину. Сурово отимање од природе свега и свачега већ је у великој мјери унаказило планету и довело до изумирања великог броја животињских и биљних врста, поготово у осјетљивим екосистемима тропских кишних шума.

ЛИЈЕВО

Природа је lijepo, али сурово мјесто...

ДЕСНО

...а зима вријеме које преброде само најјачи

Unfortunately we have evolved one-sidedly and we haven't had time to liberate ourselves from such primitive instincts as selfishness, greed, shortsightedness and craving for exaggerated comfort of all kinds. We excessively abuse available natural resources and contaminate the environment. Brutally grabbing everything from the nature, we have already mutilated the planet in the great extent which has lead to extinction of large number of animal and plant species especially in the sensitive ecosystems of tropical rain forests.

LEFT

Nature is beautiful but harsh place ...

RIGHT

...and the winter is time when only the strongest survive

Промјене на Бардачи су само мајушни примјер како се олако могу уништити крхки односи у екосистемима, али Бардача би могла постати и примјер како се уз мало добре воље ти проблеми могу ријешити на општу добробит и човјека и природе.

И тако стижемо до краја наше приче о Бардачи у нади да смо читаоцу бар дјелимично предочили слику њене разноврсности и богатства, више некадашњег него садашњег, о замршеном сплету односа и међусобних зависности њених становника, о љепоти и мрачним странама дивље природе.

ЛИЈЕВО
Матура

ДЕСНО
Залеђено језеро Дуго Поље 1

The changes in Bardača are only a tiny example of how easily fragile relationships can be destroyed in the ecosystems, but Bardača could become an example of how with, a little bit of good will, those problems can be solved to the benefit of both men and nature.

And so, we come to an end of our story about Bardača, hoping that we managed to show to a reader at least a partial picture of its diversity and riches that are more a thing of a past than of a presence, of intricate combination of relationships and mutual dependencies of its residents, of beauty and dark sides of the wild nature.

LEFT
Matura

RIGHT
The frozen lake Dugo Polje 1

